

Родныя тапонімы

НАСМЕШНІК, ПАДМАНШЧЫК

На вашы пытанні адказвае Ганна МЕЗЕНКА, доктар філалагічных навук, прафесар, загадчыца кафедры агульнага і рускага мовазнаўства Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. Машэрава.

Піша вам чытачка са шматгадовым стажам. Хачу даведацца паходжанне назвы вёскі Шэмберава Мехаўскага сельскага Савета Аршанскага раёна Віцебскай вобласці, адкуль я родам. Цяпер жыю ў вёсцы Трасцянка Бярэзінскага раёна і сельскага Савета Мінскай вобласці. Хацелася б ведаць паходжанне назвы і гэтай вёскі.

З вялікай цікавасцю чытаю кожны нумар газеты, яна мне вельмі падабаецца. У ёй змяшчаецца столькі матэрыялаў, што кожны чалавек зможа знайсці тое, што яго цікавіць.

Буду чакаць вашага тлумачэння. Да сустрэчы на старонках любімай газеты.

Вера Вяргейчык.

Назва вёскі Шэмберава Межаўскага сельскага Савета Аршанскага раёна ўтворана ад прозвішча Шэмбер або Шэмбераў, якое, верагодна, у сваю чаргу ўзыходзіць да мянушкі Шэмбер, якую мог атрымаць чалавек, што адрозніваўся такой якасцю, як гультайства (у «Этымалагічным слоўніку рускай мовы» М. Фасмера прыводзіцца дзеясловы шэмберыць у значэнні «лодарнічаць, гультайнічаць, гультаяваць», шамберыць «насмехацца, кпіць», а таксама шамбер «насмешнік, падманшчык»).

Што ж да назвы вёскі Трасцянка Бярэзінскага раёна, то ёсць падставы далучыцца да думкі В.А. Жучкевіча, выказанай у «Кароткім тапанімічным слоўніку Беларусі», што ў яе аснове — назва расліны — трысць.

Старая куля, знойдзеная ў пяску ля ракі — маўклівая сведка далёкай вайны. Ці не сто гадоў таму, распаленая, працяла яна абшар? У той час на нашай зямлі разгортваліся буйныя аперацыі Першай сусветнай вайны. Кажуць, кулі ў пяску захоўваюцца доўга. Нават дзесьці існаваў такі чорны бізнес: са старых куляў адлівалі новыя... Лінія тагачаснага супрацьстаяння засталася незагойным шрамам. Помнікамі ахвярам крывавых баёў адзначаны сёння тыя мясціны.

Блукае куля ўкруг маёй Зямлі,
Як прывід, моўчкі сто гадоў блукае.
Забытая, шалёная, сляпа
Ляціць з палёў далёкай той вайны.

Для кулі ўсё адно куды ляцець —
У аблачынку, ці салдату ў сэрца.
Усё адно з кім на шляху сустрэцца,
Каго знявечыць, ці прынесці смерць.

Ды і аблокам, зрэшты, ўсё адно
Каго прывеціць — кулю, ці душу.
Яны не чуюць горкую імшу —
У вечных высях супакой даўно.

Але таму, хто на Зямлі жыве
Сярод працятых кулямі часоў,
Не ўсё адно — вада цячэ ці кроў
У ручаях, дзе ён спрадвеку п'е.

Да ведама

СПАКОЙ ДЛЯ РЫБЫ

З 20 сакавіка ў паўднёвых рэгіёнах краіны пачала дзейнічаць забарона на вылаў усіх відаў рыб.

Штогод такая забарона ўстанаўліваецца: у рыбалоўных угоддзях Брэсцкай і Гомельскай абласцей — з 20 сакавіка па 18 мая, Мінскай, Магілёўскай і Гродзенскай абласцей — з 1 красавіка па 30 мая, Віцебскай вобласці — з 10 красавіка па 8 чэрвеня.

У перыяд вясновай забароны дазваляецца аматарскае рыбалоўства адной вудай з адным кручком або адным спінінгам, аснашчаным штучнай прынадай, з адным адзінарным або падвойным, або трайным кручком у светлы час сутак з берага (без заходу ў ваду) альбо з лёду. Выкарыстанне ў гэты час любых іншых прылад або сродкаў лоўлі з'яўляецца парушэннем правілаў і цягне накладанне на грамадзян штрафу ў памеры ад 20 да 50 базавых велічынь. У гэты ж перыяд забаронена выкарыстанне грамадзянамі маламерных судоў. За парушэнне можна атрымаць штраф у памеры да 20 базавых велічынь.

Пры незаконнай здабычы рыбы ў перыяд вясновай забароны нанесеная шкода кампенсуецца ў трайным памеры на падставе таксаў, вызначаных па кожным відзе рыбы.

Сяргей РАСОЛЬКА.

СЁННЯ

Месяц

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	7.01	19.31	12.30
Віцебск	6.50	19.22	12.32
Магілёў	6.51	19.21	12.30
Гомель	6.49	19.17	12.28
Гродна	7.17	19.46	12.29
Брэст	7.18	19.46	12.28

Поўня 23.03—30.03.
Месяц у сузор'і Шалей.

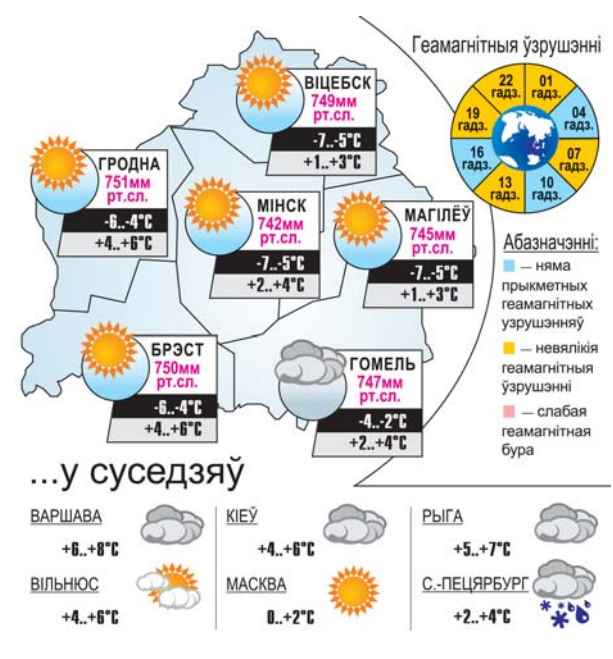
Імяніны

Пр. Сафрона, Яфіма.
К. Катарыны, Габрыэля,
Марка.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

ЗАЎТРА

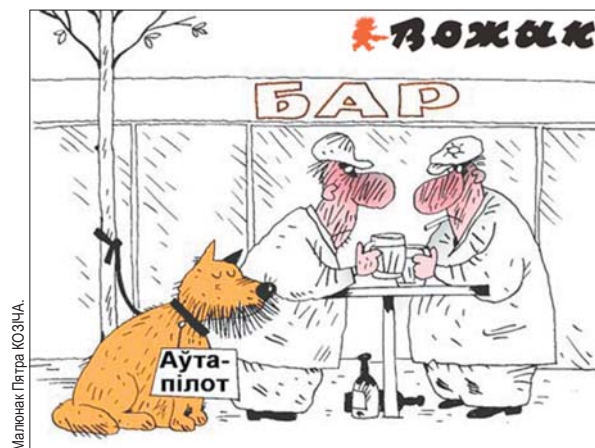
УСМІХНЕМСЯ

— Уяўляеш, як прасунуўся прагрэс.
— Гэта ты пра што?
— Раней, каб выклікаць дождж, шаман біў у бубен або прыносілі ў ахвяру нявінкі.
— А цяпер?
— Дастаткова памыць машыну.

— Чым адрозніваецца гарадны дом ад дачы?
— У выхадныя дні ў гараднім доме адпачываюць тыя, хто не працуе, а на дачы гарбаюцца тыя, хто працаваў увесь тыдзень.

Чаму вы мяне просіце «пасядзець з дзецьмі»? Яны ж ні халеры не сядзяць!

Жаночае.
Калі ты прыйшла на працу ў новых туфлях і ўсе маўчаць, значыць, туфлі сапраўды выдатныя.

Малюнак Пятра ЮЗІНА.

Даты | Падзеі | Людзі

24 САКАВІКА

1751 год — 265 гадоў таму створаны Слуцкі тэатр Радзівілаў. Прыдворны тэатр фарміраваўся на прафесійнай аснове. Тэатральныя паказы пачаліся з 1751 года, калі ў Слуцк прыехалі першыя артысты з Вены. Рэпертуар трупы складалі оперы на італьянскай і нямецкай мовах, балеты і драматычныя спектаклі. Балетная труппа была падрыхтавана з прыгонных дзяцей у Слуцкай балетнай школе, якую арганізаваў у 1756 годзе Геранім Радзівіл. У драматычных спектаклях прымалі ўдзел таксама кадэты, музыканты і педагогі кадэцкага корпуса. У масавых сцэнах удзельнічалі салдаты гарнізона. Пасля смерці князя Гераніма яго нашчадкаў неабходна было вырашыць лёс слуцкай сцэны. У 1760 годзе тэатр быў закрыты, а касцюмы і дэкарацыі перададзены ў Нясвіж. Балетную труппу аб'ядналі з нясвіжскай.

1801 год — у выніку змовы быў забіты расійскі імператар Павел I. Так адбыўся апошні ў гісторыі Расіі палацавы пераварот. У гэтай змове

бралі ўдзел ад 30 да 70 чалавек. Арганізатары перавароту, граф Пален і князь Платон Зубаў, былі фаварыт Кацярыны II, мелі асабістыя прычыны ненавідзець Паўла. У цэлым жа падставой было і тое, што ўзыходжанне на трон Паўла і яго рэформы, спробы, хоць і своеасабліва, але «еўрапейзаваць» Расію прывялі да крутой ломкі звыклых кацярынінскіх парадкаў, што выклікала незадаволенасць

шматлікіх дваранскіх сямействаў. Змоўшчыкі не былі наёмнымі забойцамі і таму дзейнічалі няёмка і мітусліва. Дзеля таго, каб апраўдаць гэтае злачынства, яны абгаварылі манарха як «вар'ята і тырана», а народу было абвешчана, што Павел памёр ад апалексічнага ўдару.

1891 год — 125 гадоў таму нарадзіўся Сяргей Іванавіч Вавілаў, фізік, грамадскі дзеяч, акадэмік АН СССР, яе прэзідэнт, ганаровы член НАН Беларусі (1950), Пражскай, Балгарскай, Харвацкай, Індыйскай і іншых акадэміяў навук. Пад яго кіраўніцтвам распрацавана тэхналогія вытворчасці лямпаў «дзённага» святла. Заклаў асновы новага кірунку ў оптыцы (мікраоптыка), адзін з заснавальнікаў нелінейнай оптыкі. Аўтар больш як 300 навуковых прац. У 1949—1951 гадах — галоўны рэдактар Вялікай савецкай энцыклапедыі. Памёр у 1951 годзе.

Было сказана

Янка СІПАКОЎ, пісьменнік:
«Усе разумныя дружаць паміж сабою, усе дурныя — сварацца».

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.
РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЫПА, Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯЎКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВИНАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), В. МЯДЗВЕДЗЕВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК (намеснік галоўнага рэдактара).
Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».
НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыя — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 284 44 04, бухгалтэрыя: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

http://www.zviazda.by;
e-mail: info@zviazda.by,
(для зваротаў): zvarot@zviazda.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень.

Тыраж 20.108. Індэкс 63850. Зак. № 1120.

Нумар падпісаны ў 19.30

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

23 сакавіка 2016 года.